

Sotsiaalministri käskkirja „Toetuse andmise tingimused „Võisiku Kodu reorganiseerimine““ seletuskiri

I Sissejuhatus

Sotsiaalministri käskkirja, millega kinnitatakse toetuse andmise tingimused (edaspidi TAT) „Võisiku Kodu reorganiseerimine“, on välja töötanud Sotsiaalministeerium.

Euroopa Regionaalarengu Fondi (edaspidi ERF) vahendite kasutamisel perioodil 2014–2020 Eestis on aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 14 nimetatud partnerlusleppe alusel koostatud ning Vabariigi Valitsuse heaks kiidetud ja Euroopa Komisjoni kinnitatud ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 (edaspidi *rakenduskava*). Rakenduskava viiakse ellu perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi STS) § 1 lõike 1 punkti 1 alusel.

Vastavalt STS § 12 lõikele 3 antud Vabariigi Valitsuse 13 augusti 2020. a korraldusele nr 278 on Sotsiaalministeerium rakendusasutuseks (edaspidi RA) ja Riigi Tugiteenuste Keskus rakendusüksuseks (edaspidi RÜ) järgmistele ERFist rahastatavatele prioriteetse suuna 2 meetme tegevustele:

2.4.1 „Haiglavõrgu pädevuskeskuste kaasajastamine“;

2.4.2 „Investeeringute toetamine tervisekeskuste infrastruktuuri tõmbekeskustes, tagades kättesaadavad ja mitmekülgsed tervishoiuteenused“;

2.4.3 „Keskhaigla infrastruktuuri kaasajastamine riskipiirkonnas“;

2.5.1 „Erihoolekandeesutuste reorganiseerimine“;

2.5.2 „Puuetega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine“.

RA võib STS § 16 lõikest 1 tulenevalt rakenduskavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks ette nähtud tegevuste kohta koostada TAT käskkirja. Sama paragrahvi lõike 4 alusel võib toetatavate tegevuste elluviimise volitada juriidilisele isikule. Kui toetatavate tegevuste elluvijaks on juriidiline isik, võib RA vajaduse korral sõlmida toetatavate tegevuste elluvijaga halduslepingu halduskoostöö seaduses sätestatud korras.

Käesoleva käskkirjaga kehtestatakse meetme 2.5 „Hoolekande taristu arendamine, keskkonna kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks“ tegevuse 2.5.1 „Erihoolekandeesutuste reorganiseerimine“ raames TAT „Võisiku Kodu reorganiseerimine“.

TAT sisaldab eesmärkide ja tegevuste kirjeldust, eelarvet, toetatava tegevuse sihtrühma, näitajaid, mõju läbivatele (horisontaalsetele) teemadele, seost prioriteetse suuna teiste meetmete, TAT-de ja avatud taotlusvoorudega ning valdkondlike arengukavadega, rakendamise tingimusi ja riskide hindamist.

Kõikide TAT tegevuste elluvijaks ja toetuse saajaks on AS Hoolekandeteenused.

TAT ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi nutika arengu toetamise osakonna peaspetsialist Marilin Sternhof (tel 626 9136, marilin.sternhof@sm.ee).

TAT juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Lily Mals (tel 626 9519, lily.mals@sm.ee).

TAT on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (tel 626 9320; virge.tammaru@fin.ee).

TAT vajalikkuse põhjendus

TAT vajalikkuse põhjendus on esitatud TAT punktis 1.2.3. Seletuskirjas seda uuesti üle ei korrata.

II TAT sisu

TAT kinnitatakse sotsiaalministri käskkirjaga STS § 16 lõike 1 alusel kooskõlas sama paragrahvi lõikega 4.

TAT koosneb kaheksast peatükist:

1. peatükk „TAT kirjeldus“;
2. peatükk „Tegevuse kirjeldus tulemuste saavutamiseks“;
3. peatükk „Näitajad“;
4. peatükk „TAT mõju läbivatele teemadele“;
5. peatükk „Seos prioriteetse suuna teiste meetmete, TAT-de ja avatud taotlusvoorudega“;
6. peatükk „Seos valdkondlike arengukavadega“;
7. peatükk „TAT rakendamine“;
8. peatükk „Riskide hindamine“.

TAT eelarve kulukohtade kaupa kinnitatakse RA poolt TAT-s. Kogu TAT eelarve on näidatud 1. peatüki punktis 1.2.4. Aastate kaupa on eelarve esitatud TAT lisas.

1. peatükk „TAT kirjeldus“

TAT kirjeldus koosneb kahest osast. Esimeses osas sätestatakse prioriteetse suuna ja meetme nimetus, nende eesmärk ja meetme tulemus. See osa on üldine ning sarnane kõikide TAT-dega, mille tegevusi viiakse ellu ühest meetmest.

Teine osa kirjeldab konkreetse TAT eesmärki, tulemust ja vajalikkuse põhjendust, millest tingitult TAT tegevust ellu viiakse, eelarvet, üldist ajaraami ja sihtrühma. TAT tegevuste üldine ajaraam on TAT abikõlblikkuse periood.

2. peatükk „Tegevuste kirjeldus tulemuste saavutamiseks“

Peatükis kirjeldatakse tegevust TAT eesmärgi ja tulemuse saavutamiseks. Tegevuse juures sihtrühma, tegevuse üldajaraami ja elluviijat uuesti üle ei korrata, sest sihtrühm on kindlaks määratud TAT punktis 1.2.5. Tegevuse üldajaraam on ühtlasi TAT abikõlblikkuse periood ja TAT toetuse saaja on ühtlasi ka TAT tegevuse elluviija. TAT tegevuse viib ellu AS Hoolekandeteenus.

TAT tegevuste elluviijal on kohustus järgida riigihangete seadust (RHS) tervikuna, kui ta on hankija RHS § 5 lõike 2 tähenduses.

3. peatükk „Näitajad“

TAT näitajad aitavad mõõta eesmärkide saavutamist nii kvalitatiivselt, kvantitatiivselt kui ka ajaliselt. Peatükis tuuakse välja rakenduskava väljundi- ja tulemusnäitaja, nende algtasemed (kui on määratud), sihttase aastaks 2023 ning selgitus, kuidas TAT näitajad panustavad rakenduskava näitajatesse.

TAT panustab otseselt rakenduskava tulemusnäitajasse „Iseseisvat toimetulekut toetavate teenuste ja ööpäevaringsete institutsionaalsete hooldusteenuste kohtade suhtarv erihoolekandes“ ning rakenduskava väljundinäitajatesse „Loodud kvaliteetsete teenusekohtade arv“ ja „Isikukaitsevahendid“. TAT-spetsiifilisi näitajaid ei ole. TAT tulemusnäitaja andmeallikas on Sotsiaalministeerium, rakenduskava väljundinäitaja andmeallikas on RÜ.

4. peatükk „TAT mõju läbivatele teemadele“

Peatükis määratakse koos selgitusega, millist mõju omab TAT tegevus rakenduskavas esitatud läbivatele (horisontaalsetele) teemadele. Hinnatud on TAT mõju järgmistele teemadele:

- regionaalareng
- keskkonnahoid ja kliima
- infoühiskond
- riigivalitsemine
- võrdsed võimalused, sh tuleb eraldi hinnata panust
 - soolisse võrdsusesse
 - võrdsesse kohtlemisse.

Nendest mõjutab TAT keskkonda ja kliimat, võrdset kohtlemist, regionaalarengut ja riigivalitsemist. TAT-l puudub mõju soolise võrdsuse edendamisele ning infoühiskonnale.

5. peatükk „Seos prioriteetse suuna teiste meetmete, TAT-de ja avatud taotlusvoorudega”

Peatüki eesmärk on kirjeldada, kuidas on TAT seotud teiste samas meetmes elluviidavate TAT-dega ja avatud taotlusvooruga, milline on nende vastastikune mõju ja mil määral on nad omavahel seotud.

6. peatükk „Seos valdkondlike arengukavadega”

Kirjeldatakse TAT seost arengukavadega, tuues välja peatükid või punktid, mis on aluseks TAT tegevusele või millesse tegevus panustab.

7. peatükk „TAT rakendamine“

Peatükk koosneb kümnest alapeatükist:

- 7.1 „Toetuse saaja õigused ja kohustused“
- 7.2 „Rakendusüksuse õigused ja kohustused“
- 7.3 „Rakendusasutuse õigused ja kohustused“
- 7.4 „Kulude abikõlblikkus“
- 7.5 „Riigiabi“
- 7.6 „Toetuse maksmine“
- 7.7 „TAT muutmine“
- 7.8 „Toetuse kasutamisega seotud teabe ja seirearuannete esitamine“
- 7.9 „Finantskorrektsioon“
- 7.10 „Vaiete menetleja“

7.1. Toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused

Lisaks TAT-s nimetatule kohalduvad TAT tegevuse elluviijale kõik STS-is ja selle alusel kehtestatud õigusaktides toetuse saajale sätestatud kohustused.

Toetuse saaja on RA nõudmisel kohustatud esitama TAT eelarve jagunemise eelarve aastate ja eelarveartiklite kaupa (lisa). Eelarve allkirjastab RA juht (vormistatakse TAT lisana). Vastav nõue on vajalik infona riigieelarve ja tööplaani planeerimise protsessis. RA küsib enne kinnitamist RÜ-lt hinnangut, sest RÜ-l on juurdepääs hankelepingutele ning parem ülevaade maksetaotlustest ja (võimalikest) finantskorrektsioonidest.

Kui toetuse saaja soovib TAT tegevuse kirjeldust muuta, tuleb RA-le esitada muudatustaotlus.

Toetuse saaja peab teavitama RÜ-d, kui TAT-ga samalaadsetele tegevustele on taotletud toetust teistest meetmetest või muudest välisabi vahenditest. RÜ teavitab omakorda RA-d.

Toetuse saaja on kohustatud rakendama TAT-d vastavalt kinnitatud tegevuse kirjeldusele ja eelarvele.

Toetuse saaja peab tähelepanu pöörama RHS-i järgimisele. Reguleeritud on toetuse saaja kohustus edastada RÜ-le info riigihankega seotud dokumentide kohta. Toetuse saaja peab võimaldama RÜ-le vaatlejana juurdepääsuõigused riigihangete registris ning teavitama RÜ-d kümme tööpäeva enne riigihanke alustamist riigihanke alusdokumentide koostamisest ja nende muudatuste esitamisest riigihangete registrile. Lisaks peab toetuse saaja edastama RÜ-le hankelepingu muudatused kümme tööpäeva enne muudatuskokkuleppe sõlmist. RÜ ei kooskõlasta edastatud riigihanke alusdokumente ega -lepinguid, vaid juhib vajaduse korral toetuse saaja tähelepanu sellele, kas riigihanke korraldamisel on järgitud RHS-is sätestatud.

Eesmärk on finantskorrektsioonide ennetamine ja ärahoidmine. Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ §-s 21 on sätestatud finantskorrektsiooni protsendimäärad ning §-des 22 kuni 22^b määratletud erinevad rikkumise alused ja neile kohaldatavad finantskorrektsiooni protsendimäärad.

Toetuse saaja peab kinnisasja ostmisel vastava kulu tõendamiseks esitama RÜ-le kinnisasja turuväärtuse kohta sõltumatu kvalifitseeritud hindaja eksperdihinnangu, mis on väljastatud kuni 90 kalendripäeva enne ostutehingut

Dokumentide säilitamisel tuleb lähtuda STS §-st 35, kus reguleeritakse dokumentide säilitamise kohustust kooskõlas ühissätete määruse artikli 140 lõikes 1 nimetatud võimalustega.

Toetuse saaja on kohustatud RA-ga kooskõlastama projektiga planeeritud teenuseüksuste asukohad, sh peavad teenuseüksused asuma asustusüksuses, kus alaliste elanike arv 01.01.2020 seisuga on vähemalt 300.

Toetuse saaja peab tagama erihoolekandeteenuste osutamise jätkusuutlikkuse taristus, millesse TAT alusel panustatakse. Jätkusuutlikkuse tagamiseks on oluline, et rajatavad teenuseüksused jätkavad tegutsemist ning et pikema perioodi jooksul oleks tagatud juba välja arendatud teenusekohtade kasutamine, sest tegemist on riigile olulise taristuga. Seega kohustub toetuse saaja tagama 20 aasta jooksul abikõlblikkuse tähtaja lõppemisest erihoolekandetaristu eesmärgipärase kasutamise vastavalt käesolevale TAT-le. Nimetatud tähtaja valikul on lähtutud sellest, et igal hoonel, masinal ja seadmel on maksumus ja mõistlik kasutusiga. Kasutusea pikkus sõltub füüsilisest kulumisest ja aegumisest (mittevastavus aja nõuetele). Kui hoone, masina või seadme kasutusiga lõpeb, loetakse see amortiseerunuks ja selle asemel soetatakse või ehitatakse uus. Hoone kasutuseaks loetakse raamatupidamises tavaliselt 25 kuni 50 aastat, selle aja möödudes tuleb seda kapitaalselt remontida või ehitada uus. Euroopa Komisjoni tulu-kulu analüüsi juhend annab muu taristu amortiseerimise perioodiks 10–15 aastat. Eeltoodule tuginedes on TAT-s seatud tähtjaks 20 aastat, välja arvatud juhul, kui tegevuste muudatused on RA-ga kooskõlastatud.

Seega on toetuse saajal kohustus korraldada oma tegevus selliselt, et 20 aastat peale viimase väljamakse saamist (ja abikõlblikkuse perioodi lõppu) oleks loodud teenuseüksustes tagatud erihoolekandeteenuse osutamine. Teenuse osutamise kohustus ei sõltu otseselt sellest, milliste erihoolekandeteenuste osutamiseks vajalike teenusekohtade jaoks toetuse saaja toetust sai, kuivõrd teatavate teenuste osutamise vajadus konkreetsetele klientidele või konkreetsetes piirkonnas võib aja jooksul muutuda. Toetuse saajal on võimalik kooskõlastatult RA-ga muuta selliste tegevuste loetelu, mille elluviimise kohustus tal 20 aasta jooksul lasub. Selle kohustuse täitmise tagamiseks on TAT punktis 7.3.2 sätestatud RA õigus nõuda rajatava erihoolekandetaristu koormamist piiratud asjaõigusega, et tagada toetuse eesmärgipärane kasutamine.

Toetuse saaja on kohustatud vähendama projekti abikõlblike kulusid projekti vara kasuliku eluea jooksul teenitava puhastulu osa võrra, mis on proportsioonis abikõlblike kuludega projekti kogukuludest.

TAT-s on sätestatud toetuse saaja õigus ärakuulamisele. Toetuse saajale antakse tulenevalt STS § 23 lõike 2 punktide 1 ja 3 võimalus esitada oma seisukohad enne ettekirjutuse ja finantskorrektsiooni otsuse tegemist.

7.2. Rakendusüksuse kohustused ja õigused

Sätestatud on RÜ kohustused lisaks STS § 8 lõikes 2 loetletud ülesannetele. RÜ peab RA-d teavitama toetuse kasutamisel esinevatest probleemidest, kui need seavad ohtu TAT eesmärgi saavutamise, tegevuse elluviimise või väljamaksete tegemise. RÜ peab viie tööpäeva jooksul edastama RA-le teadmiseks tehtud finantskorrektsiooni otsused. RÜ peab projekti järelkontrolli tegema viie aasta jooksul projekti lõppmakse tegemisest. RÜ peab abikõlblikest kuludest maha arvestama puhastulu.

7.3. Rakendusasutuse kohustused ja õigused

Sätestatakse RA õigus küsida toetuse saajalt eelarveaasta(te) tegevuse eelarve kulukohtade kaupa ja nõuda rajatava(te) erihoolekandetaristu(te) koormamist piiratud asjaõigusega. RA-l on kohustus vaadata läbi toetuse saaja esitatud TAT tegevuse kirjelduse muudatustaotlus 25 tööpäeva jooksul ja teenuseüksuse asukoha kooskõlastamise taotlus kümne tööpäeva jooksul, sh RA õigus muudatustaotluse kinnitamisest ja teenuseüksuse asukoha kooskõlastamisest põhjendatud juhtudel keelduda.

7.4. Kulude abikõlblikkus

Abikõlblike kulude kindlaksmääramisel tuleb lähtuda Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määrusest nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi ühendmäärus).

Kulu on abikõlblik, kui see on põhjendatud, tekib ja makstakse toetuse saaja poolt TAT abikõlblikkuse perioodil ning on kooskõlas Euroopa Liidu ja riigisisese õigusega.

Abikõlblikud on muu hulgas väliskeskonna rajamise kulud, näiteks projektikohane haljastus, pingid, paiksed spordivahendid ja aiaehitised (piirdekonstruktsioonid, kuurid, abihooned), mis mahuvad ettenähtud eelarve piiresse. Abikõlblikud on ka teavitamisega seotud kulud (eelkõige objekti ELi märgistusega sildid ning tänu- ja infotahvlid vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. septembri 2014. a määrusele nr 146 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse andmisest avalikkuse teavitamise, toetusest rahastatud objektide tähistamise ning Euroopa Liidu osalusele viitamise nõuded ja kord“) ning projektide avaüritustega ja nurgakivi paigaldamisega seotud kulud. Hoonestamata ja hoonestatud maa ostusumma on abikõlblik kuni kümne protsendi ulatuses projekti abikõlblikest kuludest. Lisaks on abikõlblikud selle maa omandamisega seotud kulud.

Abikõlblikud on ka reorganiseeritavate teenuseüksuste klientide üleviimise ettevalmistuse kulud ehk Euroopa Sotsiaalfondi tüüpi kulud (sh lisapersonali värbamise ja koolituse kulud) kuni 1,5% ulatuses projekti abikõlblikest kuludest. Protsendi leidmisel on arvestatud AS-i Hoolekandeteenused kui eelarveperioodil 2007–2013 erihoolekandetasutuste reorganiseerimist korraldanud osapoole prognoose ja hinnanguid klientide individuaalse juhendamise ja arendamisega seotud kuludeks, sh täiendavate tegevusjuhendajate palkamiseks. Selliste kulutuste roll on oluline psüühiliste erivajadustega inimeste liikumisel suurest asutusest (ehk neile harjumuspärasest keskkonnast) väiksemasse üksusesse ja uude keskkonda.

Käibemaks on abikõlblik kulu, kui on võimalik näidata, et vastavalt käibemaksu reguleerivatele õigusaktidele ei ole TAT tegevuse elluviimise raames tasutud käibemaksu sisendkäibemaksuna õigust maha arvata või käibemaksu tagasi taotleda ning käibemaksu ei hüvitata ka muul moel. Haiglase põhitegevus ei ole käibemaksuga maksustatav tegevus ja sisendkäibemaksu mahaarvamisel lähtutakse käibemaksuseaduses (KMS) sätestatud sisendkäibemaksu korrigeerimise põhimõtetest (KMS § 32).

KMS § 29 lõike 1 kohaselt saab maksukohustuslane maksustamisperioodil tema maksustatavalt käibelt arvestatavast käibemaksust maha arvata maksustatava käibe tarbeks kasutatava kauba või teenuse sama maksustamisperioodi sisendkäibemaksu. Seega ei saa sisendkäibemaksu arvestatud käibemaksust maha arvata ja see on abikõlblik ERFist finantseerimiseks, kui:

- 1) toetuse saaja ei ole käibemaksukohustuslane vastavalt KMS §-des 19 ja 20 sätestatule;
- 2) käibemaksukohustuslasest toetuse saaja soetab kaupu ja teenuseid vaid KMS §-s 16 sätestatud maksuvaba käibe tarbeks või ettevõtlusega mitteseotud eesmärkidel, mille sisendkäibemaks ei kuulu mahaarvamisele vastavalt KMS §-s 29 sätestatule.

Lisaks lubab KMS § 32 sisendkäibemaksu osalist mahaarvamist, kui maksukohustuslane kasutab kaupu ja teenuseid nii maksustatava kui maksuvaba käibe tarbeks.

KMS § 33 kohaselt võib sisendkäibemaksu osalisel mahaarvamisel kasutada kas proportsionaalse mahaarvamise meetodit või otsearvestuse ja proportsionaalse mahaarvamise segameetodit.

Proportsionaalse mahaarvamise korral lähtutakse sisendkäibemaksu mahaarvamisel maksukohustuslase maksustatava käibe ja kogu käibe suhtest ning sisendkäibemaks arvatakse maha proportsionaalselt kogu sisendkäibemaksult.

Sisendkäibemaksu proportsionaalse mahaarvamise meetodit kasutades mõjutavad maksustatava ja maksuvaba käibe proportsiooni ka projektivälised arved. Kuna sisendkäibemaks arvatakse maha proportsionaalselt kogu käibelt ning seda ei ole võimalik seostada konkreetse arvega, siis on võimalus, et käibemaksu hüvitamisel ERFist makstakse käibemaksu tagasi ka arvetelt, mis ei ole projektiga seotud. Kuna Maksu- ja Tolliamet maksab käibemaksu tagasi ka muudelt arvetelt, on tehniliselt keerukas kindlaks määrata, milline osa maksti tagasi projektiga seotud arvetelt ja milline projektiga mitteseotud arvetelt.

Seega, proportsionaalse meetodi puhul saab toetuse saaja sisendkäibemaksu maha arvata ainult osaliselt.

Käibemaks on ERFist finantseerimiseks abikõlblik üksnes juhul, kui käibemaksukohustuslasest toetuse saaja kasutab oma raamatupidamises käibemaksu otsearvestuse meetodit.

Käibemaksu otsearvestuse korral on käibemaksu kulu raamatupidamises seotud konkreetse arvega ning seega on võimalik tõendada, et see on seotud ERFist rahastatava projektiga. Kui kaup või teenus soetatakse maksuvaba käibe tarbeks, on see toetuse saaja jaoks lõplik kulu.

7.5. Riigiabi

Meetme raames antav toetus ei ole riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Sotsiaalministeerium esitas erihoolekande meetme tegevuse 2.5.1 kohta Euroopa Komisjonile eelteatise (18.12.2015 case SA.43968(2015/PN) – Reorganization of special welfare institutions), mille kohaselt ei mõjuta antav toetus liikmesriikidevahelist kaubandust ega konkurentsi ning tegevusel on üksnes kohalik mõju. Komisjon andis tagasiside, et on Eesti seisukohaga nõus.

7.6. Toetuse maksmine

Toetuse väljamaksete tegemisel lähtutakse STS §-dest 28 ja 29 ning see toimub ühendmääruse §-de 11–14 alusel.

Reguleeritud on maksetaotluse menetlemise ja puuduste kõrvaldamise tähtajad ning RÜ õigus peatada maksetaotluse menetlemine osaliselt või täielikult.

Toetuse väljamaksed tehakse reeglina proportsionaalselt omafinantseeringuga, aga käesolevas TAT-s on toetuse saaja omafinantseeringu asemel riiklik kaasfinantseering. Toetuse ja kaasfinantseeringu proportsioon on kinnitatud TAT punktis 1.2.4.

Uudsenä on perioodil 2014–2020 lisandunud korraldusasutuse (edaspidi KA) õigus keelata toetuse väljamaksmine. KA võib vastavalt asjaoludele kas kohustada RÜ-d peatama toetuse maksmine või keelata RÜ-l makset teha. KA esitab RÜ-le motiveeritud otsuse. RÜ teavitab toetuse saajat või partnerit ning palub toetuse saajal või partneril korrigeerida maksetaotlust või esitada täiendavaid tõendeid või selgitusi. Puuduse likvideerimise järel jätkatakse maksetaotluse menetlusega. Kui toetuse saaja või partner puudusi ei likvideeri, teeb RÜ finantskorrektsiooni. Kui puudus tuleneb RÜ toimingust, likvideerib puudused RÜ. Toetuse saaja, partneri või RÜ selgituse, esitatud informatsiooni või täiendavate tegevuste põhjal võib KA tühistada peatamise ning maksetaotluse menetlemisega jätkatakse.

KA-l on õigus vajaduse korral kontrollida kulude abikõlblikkust ja abikõlblike kulude aluseks olevaid dokumente, sest RÜ täidab ühissätete määruse artikli 125 lõike 5 punktis a nimetatud kulude abikõlblikkuse kontrolli vahendusametina. Seega peab KA olema veendunud, et KA mittetäidetavat ülesannet täidetakse korrektset.

KA võib kohustada RÜ-d maksetaotluse menetlemise peatama ka siis, kui sertifitseerimisasutus ei nõustu RÜ poolt abikõlblikuks loetud kulu lisamisega ühissätete määruse artikli 126 punktides a ja b nimetatud Euroopa Komisjonile esitatavasse maksetaotlusesse ja aruandesse või kui Euroopa Komisjon peatab maksed Eestile. Tegemist on erandkorras rakendatava võimalusega, mille võib tingida eelnimetatud põhjustel toetuse Euroopa Komisjonilt mittelaekumine. Euroopa Komisjonilt toetuse mittelaekumine ei tähenda automaatselt riigisisest toetuse maksete peatamist, kuid KA võib sellise otsuse teha, kui:

- 1) kulude abikõlblikkust kontrolliva asutuse (nt RÜ) tööprotsesside puudused on niivõrd olulised, et RÜ poolt toetuse saajatele maksete jätkamine võib tähendada olulise finantskahju tekkimist;
- 2) riigieelarveliste vahendite piiratuse tõttu ei ole võimalik riigieelarveliste vahendite arvelt maksetega jätkata.

Lõppmakse tehakse pärast kulude abikõlblikkuse, tegevuste elluviimise ja maksete tõendamist ning lõpparuande kinnitamist. Lõppmakse taotlus esitatakse koos lõpparuandega. Viimase väljamakse teeb RÜ pärast lõpparuande kinnitamist.

7.7. TAT muutmine

TAT-d on TAT tegevuse elluviija ettepanekul lubatud muuta. Muudatusvajadused peavad olema motiveeritud ja aitama kaasa TAT edukale elluviimisele. Sagedamini kui üks kord 12 kuu jooksul ei ole TAT muutmine mõistlik, arvestades muutmisprotsessi ajamahukust ning sellega kaasnevat halduskoormust. TAT peab põhinema põhjalikele analüüsidele ja planeerimisele, välistades sagedaste paranduste vajaduse, samuti peavad vajalikud muudatused olema põhjendatud ja läbi kaalutud.

RA-l on õigus TAT-d muuta, kui selgub, et see on vajalik TAT edukaks elluviimiseks või TAT tegevuse elluviijal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. RA võib muuta TAT tegevuskava, finantsplaani, eelarvet või TAT abikõlblikkuse perioodi. Kui TAT rakendamisel tekib eelarveliste vahendite jääk, võib RA vähendada TAT eelarvet tingimusel, et see ei takista TAT eesmärgi täitmist. Vastav säte on vajalik olukorras, kui on näha, et TAT tegevuste elluviimiseks

kulub oluliselt vähem vahendeid, kui oli esialgu planeeritud. Ülejäävad vahendid saab sel juhul operatiivselt suunata vastavalt vajadusele kas meetme sama tegevuse avatud taotlusvoorudesse või meetme teistesse tegevustesse.

RA otsustab TAT muutmise või muutmata jätmise 25 tööpäeva jooksul alates muudatustaotluse kättesaamisest. Siinkohal tuleb arvestada, et lisaks RA-le tuleb RA-l muudatused kooskõlastada ka RÜ, KA, Rahandusministeeriumi ja valdkondliku seirekomisjoniga ning teiste rakendusasutustega, kes vastutavad sama prioriteetse suuna meetme, meetme tegevuste või meetme tegevuste kogumi rakendamise eest. Seega võib kogu muutmisprotsess aega võtta kuni kolm kuud.

TAT muutmist ei eelda järgmise eelarveaasta tegevuste kirjelduse ja sellele vastava eelarve esitamine, samuti peab olema täidetud tingimus, et TAT kogutoetuse summa ja määr ei muutu.

7.8. Toetuse kasutamise seotud teabe ning vahe- ja lõpparuannete esitamine

TAT toetuse saaja on kohustatud esitama RÜ-le iga aasta 20. jaanuariks 31. detsembri seisuga ja 20. juuliks 30. juuni seisuga projekti vahearuaande struktuuritoetuse registri vahendusel. TAT lõpparuanne esitatakse 30 päeva jooksul TAT abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast või meetme tegevuse eelarve täitumisel, kuid kõige hiljem 31. oktoobriks 2023.

Juhul kui vahe- ja lõpparuande esitamise vahe on vähem kui kuus kuud, ei nõuta vahearuaande esitamist ning esitatakse vaid lõpparuanne.

Sätetatud on ka vahe- ja lõpparuannete menetlemise ning TAT tegevuse elluviija puuduste likvideerimise tähtajad.

7.9. Finantskorrektsioon

Nimetatakse finantskorrektsiooni otsuste ja tagasimaksete tegemise reeglistik.

7.10. Vaiete menetleja

Nimetatakse vaiete menetlejad.

8. peatükk „Riskide hindamine“

Peatükis on välja toodud võimalikud riskid ja tegevused riskide maandamiseks.

III TAT vastavus Euroopa Liidu õigusaktidele

TAT on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

TAT koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, 17. detsember 2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1301/2013, 17. detsember 2013, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgiga seonduvaid erisätteid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006.

IV TAT mõjud

ERFi vahenditest tehakse programmiperioodil 2014–2020 investeeringuid hoolekandetaristu arendamiseks ja keskkonna kohandamiseks puudega inimeste vajadustele vastavaks. Lisaks meetme tegevusele 2.5.1, mille tulemusena toetatakse erihoolekandetasutuste reorganiseerimist, rahastatakse ERFist 9 481 546 euro ulatuses ka meetme tegevust 2.5.2 „Puuetega inimeste eluaseme füüsilise kohandamine”, mille eesmärk on kohandada vähemalt 2000 puudest tuleneva erivajadusega inimese eluruumi vastavalt nende puudest tulenevatele vajadustele selleks, et parandada nende iseseisevat toimetulekut ja vähendada hoolduskoormust.

Meetme 2.5 tegevused on kavandatud ellu viia perioodil 2014–2023 ja nende elluviimiseks on vajalik ühekordne ELi toetus. Eesmärk on kvaliteetsem ja integreeritum teenuste struktuur, mis toetab psüühilise erivajadusega inimeste kogukonnas elamist ning puudest tuleneva tegevuspiiranguga inimestel on paremad võimalused oma kodus keskkonnas toimetulekuks.

Meetme tegevuse 2.5.1 ERFi toetus on 47 600 000 eurot ja Eesti-poolne riiklik kaasfinantseering on 6 132 000 eurot. Esimese taotlusvooru tulemusena arvati Vabariigi Valitsuse 12. jaanuari 2017. a korraldusega nr 7 „Euroopa Regionaalarengu Fondi meetme 2.5 „Hoolekande taristu arendamine, keskkonna kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks“ tegevuse 2.5.1 „Erihoolekandetasutuste reorganiseerimine“ investeeringute kava kinnitamine“ investeeringute kavasse kümme projekti seniste suurte ja institutsionaalsete erihoolekandetasutuste (Imastu Kool-Kodu, Sõmera Kodu, Erastvere Kodu, Koluvere Kodu, Tori Kodu, Võisiku Kodu ja Lõuna-Eesti Erihooldusteenuste Keskus) reorganiseerimiseks väiksematesse, peresarnastesse teenuseüksustesse ning kümme projekti uute kogukondlike teenusekohtade rajamiseks. Kokku reorganiseeritakse 501 ööpäevaringse hoolduse ja 370 kogukonnas elamise teenusekohta ning luuakse 124 kogukonnas elamise ja 74 toetatud elamise teenusekohta.

Meetme tegevuse 2.5.1 teise, avatud taotlusvooru tulemusena reorganiseeritakse 60 ebastabiilse remissiooniga inimese ja 94 kohtumääruse alusel teenust saava isiku ööpäevaringse hoolduse teenusekohad ning luuakse 17 ööpäevaringse hoolduse, 106 kogukonnas elamise, 25 toetatud elamise, 130 igapäevaelu toetamise, 25 töötamise toetamise, 13 intervallhoolduse nädalahoiu ja 3 päevahoiu teenusekohta.

TAT tegevuse elluviimiseks on vajalik Eesti-poolne kaasrahastamine, sest toetuse saaja seniste majandustulemuste alusel ei oleks võimalik eeldada ettevõtte endapoolset võimekust selle tasumiseks. Seega on riigi kui omaniku ülesanne lisada vahendeid täiendavate investeeringute kaasrahastamiseks.

Programmiperioodi lõppedes välisvahenditest rahastamise lõppemisega seotud kulused riigieelarvesse ei planeerita, sest TAT tegevuse elluviimise tulemusena on TAT tegevuse kokkulepitud eesmärk täidetud. Ehitatavate, rekonstrueeritavate, ostetavate või renoveeritavate hoonete ülalpidamise kulud kaetakse toetuse saajate tuludest, mille allikaks on Sotsiaalkindlustusameti poolt lepingute alusel eraldatavad teenusekohtade järgsed summad ning teenusesaajate omaosaluse tasud (sh ka riigieelarvest kompenseeritav omaosaluse osa juhul, kui teenusesaajal ei ole endal piisavalt vahendeid).

Andmekaitsealane mõjuhindang

TAT ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

V TAT kooskõla valikukriteeriumitega

TAT tulemusena vastab Võisiku Kodu reorganiseerimine ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjoni kinnitatud valikukriteeriumidele.

1. Mõju meetme eesmärkide saavutamisele

Kriteeriumi „mõju meetme eesmärkide saavutamisele“ puhul võetakse arvesse meetme eesmärki tagada erivajadusega inimestele paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused. Meetme eesmärgi täitmiseks on kavandatud kaks tegevust: erihoolekandeesutuste reorganiseerimine ja puudega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine.

Erihoolekandes on suund võetud kogukonnaga tihedamalt seotud toetavate teenuste osutamisele (deinstitutionaliseerimisele). Selleks toetatakse meetme tegevusest 2.5.1 erihoolekande teenusekohtade loomist (sh peremajade ehitamist) psüühilise erivajadusega inimestele, et pakkuda neile paremaid elamis-, õppimis- ja töötamistingimusi. Loodud kohtadel saab inimene elada võimalikult tavapärasel elu. Eesmärk on lõpetada ööpäevaringse erihooldusteenuse osutamine suurtes, institutsionaalsetes erihoolekandeesutustes, sh AS-i Hoolekandeteenused hallatavas Võisiku Kodus, mille reorganiseerimisega alustati meetme tegevuse 2.5.1 esimeses taotlusvoorus.

TAT tegevuse elluviimise tulemusena viiakse lõpuni Võisiku Kodu reorganiseerimine, sest Lõuna-Eesti Hooldekeskuse AS-i projekt nr 2014-2020.2.05.17-0010 240 ööpäevaringse erihooldusteenuse teenusekoha reorganiseerimiseks tunnistati kehtetuks. Jätakuvalt on vajadus Võisiku Kodust 150 teenusekohta reorganiseerida. Seega väheneb ööpäevaringsete teenusekohtade arv 90 võrra. TAT tulemusena luuakse seitse teenuseüksust, millest kuus on 24-kohalised (varasema planeeritud 30 asemel) ja mõeldud neljale kuueliikmelisele (varasema planeeritud 10 asemel) „perele“. Lisaks on vajadus ühe kuuekohalise ööpäevaringse teenuseüksuse rajamiseks autismispektrihäiretega täiskasvanule. Uued teenuseüksused rajatakse asustusüksustesse, kus alaliste elanike arv 01.01.2020 seisuga on vähemalt 300. Juhul kui asustusüksuses on juba mõni erihoolekandeesutus, peab alaliste elanike arv olema vähemalt 1000. Teenuseüksuste planeerimisel tuleb lisaks asukohale lähtuda ka avalike teenuste kättesaadavusest.

TAT edukas elluviimine panustab nii rakenduskavas sätestatud tulemusnäitaja kui ka väljundinäitaja sihttaseme saavutamisele.

2. Põhjendus

Projekti põhjendatuse hindamisel lähtutakse TAT vajalikkusest, mida on täpsemalt kirjeldatud TAT punktis 1.2.3.

ERFi meetme tegevuse 2.5.1 esimese taotlusvooru tulemusena kinnitati Vabariigi Valitsuse 12. jaanuari 2017. a korraldusega nr 7 „Euroopa Regionaalarengu Fondi meetme 2.5 „Hoolekande taristu arendamine, keskkonna kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks“ tegevuse 2.5.1 „Erihoolekandeesutuste reorganiseerimine“ investeringute kava kinnitamine“ Võisiku Kodu reorganiseerimiseks investeringute kavas AS-i Hoolekandeteenused ja Lõuna-Eesti Hooldekeskuse AS-i projektid. Koostöökokkuleppe kohaselt oli eesmärk hiljemalt 31.12.2018 Võisikult reorganiseerida 67 kogukonnas elamise ja 240 ööpäevaringse erihooldusteenuse teenusekohta.

AS-i Hoolekandeteenused projekt viidi edukalt ellu ja 67 kogukonnas elamise teenusekohta reorganiseeriti väiksematesse, peresarnastesse teenuseüksustesse Jõhvis, Paides, Türil, Tartus, Viljandis ja Kundas. Uutes perepõhise elukorraldusega teenuseüksustes on erivajadusega inimestele iseseisvalt kättesaadavad nii vajalikud teenused kui ka loodud eeldused ja võimalused eneseteostuseks ning ühiskondlikus elus osalemiseks. Lõuna-Eesti Hooldekeskuse AS-i projekt nr 2014-2020.2.05.17-0010 (240 ööpäevaringse erihooldusteenuse teenusekoha reorganiseerimine Kosel, Türil, Tähtveres, Antslas ja Verioras asuvasse teenuseüksustesse) tunnistati RÜ poolt kehtetuks, sh on käimas kriminaalmenetlus, mistõttu ei ole Riigi Tugiteenuste Keskuse hinnangul võimalik projekti väljamaksetega jätkata.

Seetõttu otsustati Vabariigi Valitsuse 13. augusti 2020. a korraldusega nr 278 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuste meetmete nimekiri“ lubada meetme tegevuses 2.5.1 „Erihoolekandeesutuste

reorganiseerimine“ võtta kinnitatud eelarvest suuremad kohustused ERFi toetuse osas summas 6 444 440 eurot. Lõuna-Eesti Hooldekeskuse AS-i Võisiku Kodu reorganiseerimise projekti nr 2014-2020.2.05.17-0010 ei ole võimalik Vabariigi Valitsuse 12. jaanuari 2017. a korraldusega nr 7 „Euroopa Regionaalarengu Fondi meetme 2.5 „Hoolekande taristu arendamine, keskkonna kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks“ tegevuse 2.5.1 „Erihoolekandeesutuste reorganiseerimine“ investeringute kava kinnitamine“ kinnitatud investeringute kavast välja arvata enne, kui see tunnistatakse kehtetuks ja toetus nõutakse tagasi. Meetme tegevuse 2.5.1 eelarvest suuremate kohustuste võtmine võimaldab viia AS-i Hoolekandeteenused hallatavast Võisiku Kodust elanikud väiksematesse teenuseüksustesse. Tegevustega jätkamine võimaldab saavutada meetme tegevuse väljundiindikaatorid 2023. aastaks. Kuna tegevuste elluviimiseks on aega kolm aastat, ei jõuta kriminaalmenetluse lõpptulemuse selgumisel suure tõenäosusega Lõuna-Eesti Hooldekeskuse projekti nr 2014-2020.2.05.17-0010 ERFi toetuse summat enne abikõlblikkuse perioodi lõppu kasutusele võtta ning programmiperioodi lõpuks teenusekohti rajada. See seab ohtu meetme tegevuse vahendite täies ulatuses kasutamise ning väljundite saavutamise.

Praeguseks on reorganiseerimist vajavate ööpäevaringset erihooldusteenust saavate klientide arv vähenenud 90 kliendikoha võrra, seega on vajadus Võisiku Kodust reorganiseerida veel 150 ööpäevaringset teenusekohta. Tuginedes eeltoodule ning arvestades TAT tegevuse piiratud ajaraami ja eelarvet, sh ehitushindade kallinemist, ei ole võimalik meetme tegevuse 2.5.1 kaasabil rohkem uusi teenusekohti luua.

Toetuse saaja valiku põhjendus kajastub punktis 4 „Toetuse saaja suutlikkus projekti ellu viia“.

3. Kuluefektiivsus

Projekti kuluefektiivsuse all hinnatakse projektis planeeritud tegevuste kuluefektiivsust, sh projekti omafinantseeringu osakaalu. TAT-s toetuse saaja omafinantseeringut ei ole, lisaks 85% ERFi toetusele on 15% ulatuses riiklik kaasfinantseering. Projekti ettenähtud tegevuste ja lahenduste kuluefektiivsust planeeritud tulemuste saavutamiseks, planeeritud eelarve realistlikkust ja mõistlikkust on hinnatud TAT väljatöötamise käigus. ERFi meetme tegevuse 2.5.1 Eesti-poolne riiklik kaasfinantseering on kokku 6 132 000 eurot. Summast kaetakse AS-i Hoolekandeteenused (ja SA Viljandi Haigla) projektide kaasfinantseering, kuna teenuseosutaja seniste majandustulemuste alusel ei oleks võimalik eeldada ettevõtte endapoolset võimekust seda tasuda. Seega on riigi kui omaniku ülesanne lisada vahendeid täiendavate investeringute kaasrahastamiseks. Võrreldes meetme tegevuse esimese ja teise taotlusvooruga on TAT edukaks elluviimiseks suurendatud ühe ööpäevaringse erihooldusteenuse teenusekoha ERFist rajamise maksumust 34 000 eurolt 42 500 eurole, tuginedes sarnaste projektide senisele maksumusele ning arvestades ehitushindade kallinemist ja TAT elluviimiseks jäänud piiratud ajaraami. TAT tegevuse elluviimiseks kasutatakse riikliku kaasfinantseeringut meetme tegevuses olevate vahendite arvelt.

4. Toetuse saaja suutlikkus projekti ellu viia

Hinnates toetuse saaja suutlikkust projekti edukalt ellu viia, on arvestatud AS-i Hoolekandeteenused kui toetuse saaja ja projektimeeskonna kvalifikatsiooni, kogemusi, õiguslikke, organisatsioonilisi ja tehnilisi eeldusi projekt kavandatud viisil ellu viia. Hinnates toetuse saaja suutlikkust tagada teenused projekti valmimisel, on määravaks, et AS Hoolekandeteenused on riigile kuuluv äriühing, mille põhitegevusalaks on psüühilise erivajadusega täiskasvanud inimestele hoolekandeteenuste pakkumine. AS Hoolekandeteenused asutati 2007. aastal eesmärgiga koondada üle Eesti paiknevate erihooldekodude juhtimine ja haldamine ühe katuse alla ning pakkuda seeläbi paremat ja ühtlasemat teenuse kvaliteeti. AS Hoolekandeteenused on programmiperioodil 2014–2020 meetme tegevusest 2.5.1 edukalt ellu viinud Tori Kodu (48 ööpäevaringset ja 16 kogukonnas elamise teenusekohta), Erastvere Kodu (24 ööpäevaringset ja 56 kogukonnas elamise teenusekohta), Koluvere Kodu (72 ööpäevaringset ja 47 kogukonnas elamise teenusekohta) ja Imastu Kool-kodu reorganiseerimise (48 ööpäevaringset ja 22 kogukonnas elamise teenusekohta), samuti Võisiku Kodust 67 kogukonnas elamise teenusekoha

reorganiseerimise ning pooleli on Sõmera Kodu (234 ööpäevaringset ja 136 kogukonnas elamise teenusekohta) ja Valkla Kodu (64 kohtumääruse alusel ööpäevaringset teenust saava isiku) teenusekohtade reorganiseerimine. Seega on AS-il Hoolekandeteenused vastav kvalifikatsioon, kogemus ja jätkusuutlikkus ning õiguslikud, organisatsioonilised ja tehnilised eeldused, et projekt kavandatud viisil ellu viia.

5. Mõju läbivatele teemadele

Läbivatele teemadele projekti mõju hindamisel hinnati projekti mõju regionaalarengule, keskkonnale ja kliimale, infoühiskonna edendamisele, ühtsele riigivalitsemisele ja võrdsetele võimalustele, mida on kirjeldatud TAT 4. peatükis.

VI TAT kinnitamine

TAT kinnitab sotsiaalminister oma käskkirjaga.

VII TAT kooskõlastamine

TAT eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Rahandusministeeriumile ning Riigi Tugiteenuste Keskusele, arvamuse avaldamiseks AS-ile Hoolekandeteenused, Sotsiaalkindlustusametile, heaolu arengukava juhtkomiteele, Eesti Linnade ja Valdade Liidule ning Eesti Puuetega Inimese Kojale.

Rahandusministeerium ja Riigi Tugiteenuste Keskus kooskõlastasid TAT eelnõu märkustega. Sotsiaalkindlustusametil, Eesti Kirikute Nõukogul, Kultuuriministeeriumil, Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioonil, MTÜ-I Lastekaitse Liit ettepanekuid TAT eelnõu muutmiseks ei olnud. Eesti Puuetega Inimeste Koda edastas täpsustava küsimuse, TAT eelnõule avaldas arvamust Riigi- ja Omavalitsusasutuste Töötajate AÜ Liit.